

Type Of Article (Research Article)

Evaluating The Role Of Social Capital In The Development Of Rural Areas In Kermanshah Province

Mansor Amini Asadabadi: Department of Sociology, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

***Alireza Esmaeili:** Department of Sociology, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Azar Eskandari Charati: Department of Sociology, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Rahmatolah Amir Ahmadi: Department of Sociology, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Article Info

Received: 2025/03/24

Accepted: 2025/07/14

PP: 25-35.

Keywords:

Social Capital
Rural Areas Development
Kermanshah Province
Social Development

Abstract

The present study evaluates the role of social capital in the development of rural areas in Kermanshah Province. In terms of purpose, the research is applied; in terms of data collection time, it is cross-sectional; and in terms of method or nature, it is descriptive-survey. The data collection tool is a researcher-made questionnaire, consisting of seven main components and 44 items derived from the literature review. Its reliability was confirmed using Cronbach's alpha (0.84), and its content validity was verified by experts. The statistical population includes the entire rural population of Kermanshah Province (47,000 individuals). Cochran's formula was used to determine the sample size. Using multi-stage cluster sampling, 85 villages were selected, and within them, based on the per capita population, respondents were chosen to complete the researcher-made questionnaire on social capital in the development of rural areas of Kermanshah. For data analysis, two statistical software programs were used: SPSS version 26 and structural equation modeling software (PLS-Smart). The results showed that social trust has a positive and significant effect on social capital and agricultural knowledge management. Social trust enhances both knowledge management and social capital. Furthermore, social cohesion has a positive and significant impact on agricultural knowledge management and social capital, leading to their growth. Social participation also has a positive and significant effect on social capital and social development, contributing to their enhancement. Social development, in turn, positively and significantly influences economic development. The development of rural areas promotes both social development and environmental productivity development, and environmental productivity development also positively impacts the economic development of the community.

Citation: Amini Asadabadi, Mansor. Esmaeili, Alireza. Eskandari Charati, Azar. Amir Ahmadi, Rahmatolah. (2025). Evaluating The Role Of Social Capital In The Development Of Rural Areas In Kermanshah Province. *Journal Of Socio-Cultural Changes*, 22(2; Ser. 86): 25-35.

DOI:

This Article Is Extracted From The Doctoral Thesis Of '*Mansor Amini Asadabadi*', Titled "*Evaluating The Role Of Social Capital In The Development Of Rural Areas Of Kermanshah Province*", Under The Supervision Of '*Dr. E Alireza Esmaeili*', & Advisory '*Dr. Azar Eskandari Charati*', & '*Dr. Rahmatolah Amir Ahmadi*'.

***Corresponding Author:** Alireza Esmaeili

E-mail Address: esmaeili.ali.r2@gmail.com

Tel: +98113761848

Extended Abstract

Introduction

In recent decades, the development of rural areas has become one of the main challenges in the developmental policymaking of countries, especially in less developed regions. In this regard, social capital, as one of the intangible and non-material components of development, plays an increasingly significant role in empowering rural communities. Social capital encompasses social networks, trust, shared norms, and social participation, which lead to effective cooperation among community members to achieve common goals. Unlike physical and human capital, social capital does not diminish with use; rather, it is strengthened through increased interaction and participation. Given the unique cultural and social characteristics of Kermanshah Province—such as its ethnic structure, history of local participation, and geopolitical position—studying the role of social capital in the development of its rural areas is essential. This research aims to analytically examine the extent and manner in which the components of social capital influence the rural development process. Accordingly, based on existing documentation, the researcher seeks to scientifically answer the following question through the present study: What appropriate interpretation can be offered for assessing the role of social capital in the development of rural areas in Kermanshah Province? And does a suitable model for evaluating the role of social capital in the rural development of Kermanshah Province exhibit a good fit?

Methodology

The research method, in terms of purpose, is applied; in terms of the time of data collection, it is cross-sectional; and in terms of the data collection method or nature, it is descriptive-survey. The data collection tool is a researcher-made questionnaire consisting of seven main components and 44 items derived from a review of the literature, with a calculated Cronbach's alpha of 0.84, indicating reliability. Its content validity was confirmed by experts. The statistical population of this study includes the entire rural population of Kermanshah Province (47,000 people). To determine the sample size, Cochran's formula was used. Through multistage cluster sampling, 85 villages were selected, and based on the population of each village, respondents were chosen to complete the researcher-made questionnaire assessing social capital in the development of rural areas in Kermanshah. For data analysis, two statistical software programs were used: SPSS version 26 and Smart-PLS for structural equation modeling.

Results and Discussion

The results showed that there is a significant positive correlation between social capital and rural development (sustainable agriculture) with a significance level of 0.000. Rural development is influenced by the components of social capital. Currently, the importance of social participation, as one of the key dimensions of social capital in achieving rural development, has been a growing focus of many studies in recent years. A prerequisite for the progress of any society—especially rural communities—is the expansion of social participation and, most importantly, mutual trust between individuals and the government, both of which are essential components of social capital. Typically, when economic challenges are discussed, the lack of physical (material) capital is often cited as one of the greatest problems, and the role of social participation is rarely acknowledged. However, in conditions of "recession and inflation," the need for social participation—based on trust-building—is felt more than ever and can help remove many unresolved social barriers to development. Another part of the research showed that the indicator of social cohesion and connectedness has a beta coefficient of 0.542, making it the second most influential factor on the dependent variable, explaining 52% of the variance in agricultural development in rural areas of Kermanshah. In explaining these findings, it can be said that social cohesion refers to a condition in which the components of a society are connected in such a way that they form a meaningful and effective whole. In other words, social cohesion is a form of social arrangement that ensures individuals, groups, and social classes reach a shared understanding (a common mental model), abide by its rules and norms, benefit from its opportunities, and in return, recognize and cultivate their own abilities based on multiple intelligences and capacities. This leads to active and meaningful participation in society, which in turn enhances the community's capabilities and overall development. In such an environment, the conditions become favorable for embracing new ideas, applying and testing them, accepting scientific thinking, and placing greater emphasis on planning and policymaking centered on productivity and efficiency. All these criteria positively contribute to economic growth and development. Therefore, it is recommended that the formation and strengthening of local councils—with the involvement of community elders, youth, women, and socially influential individuals—be used for planning and implementing development projects. This approach can enhance social capital and foster public trust and participation. Additionally, by holding training courses and workshops on topics such as teamwork, civic engagement, conflict resolution, and sustainable development, the existing social capacities in rural areas can be activated, and the sense of belonging and social responsibility can be reinforced.

ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه

منصور امینی اسدآبادی: گروه جامعه‌شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

*علیرضا اسماعیلی: گروه جامعه‌شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

آذر اسکندری چراتی: گروه جامعه‌شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

رحمت‌اله امیراحمدی: گروه جامعه‌شناسی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
پژوهش حاضر ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه انجام شده است. روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی؛ برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و بر حسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت، توصیفی-پیمایشی می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه محقق ساخته شامل ۷ مؤلفه اصلی و ۴۴ گویه حاصل از مطالعه پیشینه، با اعتبار محاسبه از آلفای کرونباخ (۰/۸۴)، می‌باشد و روایی محتوایی آن توسط متخصصین تأیید گردید. جامعه آماری این تحقیق شامل کل جمعیت (چهل و هفت هزار نفری)، روستاهای استان کرمانشاه می‌باشد که جهت به دست آوردن حجم نمونه از روش کوکران استفاده گردید. با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای ۸۵ روستا انتخاب و براساس جمعیت سرانه هر روستا (پرسش‌نامه محقق ساخته سنجش سرمایه اجتماعی توسعه نواحی روستایی کرمانشاه)، انتخاب شد تا اقدام به تکمیل آن نمایند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۶ و نرم‌افزار مدل سازی معادلات ساختاری (Smart-PLS)، استفاده شده است. نتایج نشان داد که اعتماد اجتماعی بر سرمایه اجتماعی، مدیریت دانش کشاورزی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و باعث اعتماد اجتماعی باعث ارتقای مدیریت دانش و سرمایه اجتماعی می‌شود. همچنین انسجام اجتماعی بر مدیریت دانش کشاورزی و سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و باعث افزایش آن‌ها می‌شود. مشارکت اجتماعی نیز بر سرمایه اجتماعی و توسعه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و باعث افزایش آن‌ها می‌شود. توسعه اجتماعی نیز باعث افزایش توسعه اقتصادی می‌شود و بر آن تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. توسعه نواحی روستایی باعث افزایش توسعه اجتماعی و توسعه بهره‌وری محیطی می‌شود و توسعه بهره‌وری محیطی نیز باعث افزایش توسعه اقتصادی جامعه خواهد شد.	تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۲۳ شماره صفحات: ۳۵-۲۵

واژگان کلیدی:

سرمایه اجتماعی
توسعه نواحی روستایی
استان کرمانشاه
توسعه اجتماعی

استناد: امینی، منصور. اسماعیلی، علیرضا. اسکندری چراتی، آذر. امیراحمدی، رحمت‌اله. (۱۴۰۴). ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه، فصلنامه تغییرات اجتماعی-فرهنگی، دوره ۲۲، شماره ۲؛ (پیاپی ۸۶)، ۳۵-۲۵.

DOI:

این مقاله برگرفته از رساله دکتری «منصور امینی اسدآبادی»، با عنوان «ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه»، است که به راهنمایی «علیرضا اسماعیلی»، و مشاوره «آذر اسکندری چراتی» و «دکتر رحمت‌اله امیراحمدی»، استخراج شده است.

*نویسنده مسئول: علیرضا اسماعیلی

آدرس پست الکترونیک: are1346@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۱۳۷۶۱۸۴۸

مقدمه

در دهه‌های اخیر، توسعه نواحی روستایی به یکی از چالش‌های اصلی در سیاست‌گذاری‌های توسعه‌ای کشورها، به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه‌یافته، تبدیل شده است. در این راستا، سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از عوامل نرم‌افزاری و ناملموس توسعه، نقشی فزاینده در توانمندسازی جوامع روستایی ایفاء می‌کند. سرمایه اجتماعی شامل شبکه‌های اجتماعی، اعتماد، هنجارهای مشترک و مشارکت اجتماعی است که منجر به همکاری مؤثر میان اعضای جامعه برای رسیدن به اهداف مشترک می‌شود. برخلاف سرمایه‌های فیزیکی و انسانی، سرمایه اجتماعی نه تنها با مصرف کاهش نمی‌یابد، بلکه با تعامل و مشارکت بیشتر تقویت می‌گردد (Valenturf, Purnell, 2021: 1437). در استان کرمانشاه، که بخش قابل‌توجهی از جمعیت آن در مناطق روستایی سکونت دارند، توسعه پایدار روستایی نه تنها به بهبود کیفیت زندگی روستاییان می‌انجامد، بلکه از منظر امنیت غذایی، مهاجرت معکوس و توسعه منطقه‌ای نیز اهمیت دارد. با این حال، بسیاری از این نواحی با چالش‌هایی همچون فقر، مهاجرت، ضعف زیرساخت‌ها و ناکارآمدی نهادهای محلی روبه‌رو هستند. در چنین شرایطی، بررسی نقش سرمایه اجتماعی می‌تواند ابزاری مهم در شناخت ظرفیت‌های بومی و غیربودجه‌ای برای توسعه محسوب شود. طبق بررسی‌های صورت‌گرفته سرمایه اجتماعی می‌تواند با تقویت همکاری‌های محلی، افزایش بهره‌وری کشاورزی، مشارکت در مدیریت منابع و بهبود فرایند تصمیم‌گیری، مسیر توسعه روستاها را هموار کند (Yu et al. 2024: 9). همچنین، سرمایه اجتماعی از طریق افزایش اعتماد بین دولت و مردم، زمینه اجرای بهتر پروژه‌های توسعه‌ای را فراهم می‌آورد (Herdiansyah, 2023: 117). با توجه به ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی خاص استان کرمانشاه، از جمله ساختار قومی، تاریخچه مشارکت‌های محلی و موقعیت ژئوپلیتیکی، مطالعه نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی این استان امری ضروری است. این پژوهش تلاش دارد تا با رویکردی تحلیلی، میزان و چگونگی تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی را در فرایند توسعه روستایی بررسی نماید. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است - چه برداشت مناسبی را می‌توان در راستای ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه ارائه داد، آیا مدل مناسب ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه دارای برازش مناسب می‌باشد؟

پیشینه تحقیق

امیری به اتفاق آراء (۱۴۰۳)، در بررسی «ارزیابی و تبیین ابعاد سرمایه اجتماعی مؤثر در فرایند توسعه نواحی روستایی (مورد مطالعه: دهستان دشت ارزنه، شهرستان باخرز)»؛ پرداختند. روش به کارگیری توصیفی-تحلیلی بوده. جامعه آماری این مطالعه شامل سرپرستان خانوارهای روستایی دهستان ارزنه از توابع شهرستان باخرز است. براساس آخرین سرشماری نفوس و مسکن، تعداد این خانوارها ۲۷۷۹ واحد برآورد شده که با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه مورد نیاز ۳۰۰ نفر تعیین گردید. برای تحلیل ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی، از آزمون همبستگی اسپیرمن و آزمون مقایسه میانگین (تی مستقل)، بین مؤلفه‌ها بهره گرفته شد. نتایج نشان داد که مؤلفه‌هایی نظیر مشارکت، حس مسئولیت‌پذیری و اعتمادسازی نقش کلیدی در ارتقاء سرمایه اجتماعی و تحقق توسعه روستایی در منطقه مورد مطالعه ایفاء کرده‌اند. همچنین، از میان ۵ روستای مورد بررسی، ۳ روستا پس از اجرای پروژه‌های توان‌افزایی، به سطح مطلوبی از توسعه دست‌یافته‌اند. یافته‌های تحقیق بر اهمیت نقش تشکلهای گروه‌های مردمی به عنوان یکی از راهبردهای اصلی در تقویت سرمایه اجتماعی و دستیابی به توسعه پایدار روستایی تأکید دارند (امیری و دیگران، ۱۴۰۳: ۹۸-۱۱۲). احمد مومنی و زهر/نوروزی شیخ‌لر (۱۴۰۱)، در پژوهش «تبیین رابطه سرمایه اجتماعی بر رفاه اجتماعی، مورد: (روستاهای بخش مهر دشت شهرستان نجف آباد)»؛ پرداختند. و با رویکرد توصیفی-تحلیلی، به کمک روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه ساکنان ۲۶ روستای بخش جلگه می‌باشد که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ شمسی، جمعیتی برابر با ۹۰۶۶ نفر در قالب ۲۸۶۳ خانوار را شامل می‌شود. از این میان، به کمک فرمول کوکران، ۳۷۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته بود که اعتبار صوری آن توسط گروهی از کارشناسان تأیید شد. برای سنجش پایایی ابزار، مطالعه‌ای مقدماتی با ۳۰ پرسش‌نامه در منطقه‌ای مشابه جامعه آماری انجام شد. نتایج این مطالعه و تحلیل داده‌ها با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ در نرم‌افزار SPSS، پایایی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی را ۰/۸۰۱ و رفاه اجتماعی را ۰/۸۰۲ نشان داد. براساس آزمون همبستگی پیرسون، بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی، رابطه‌ای قوی با ضریب ۰/۸۵۴ مشاهده شد. همچنین نتایج

تحلیل رگرسیون چندمتغیره حاکی از آن است که تمامی شاخص‌های سرمایه اجتماعی تأثیر معناداری بر ارتقاء رفاه اجتماعی دارند. در این میان، شاخص «ارتباطات اجتماعی»، با ضریب تأثیر ۰/۷۵۱ بیشترین نقش را در تبیین سطح رفاه اجتماعی در مناطق روستایی بخش مهردشت ایفاء کرده است (مومن، نوروزی‌شیخ‌لر، ۱۴۰۱: ۱۴۳-۱۴۱). پرامیس/یزوچوکو/وکورو/آفور^۱ و همکاران (۲۰۲۵)، در مطالعه خود به بررسی *“Social capital, functional health status and quality of life among adults in rural Southwest Nigeria”* پرداختند. نتایج نشان داد که افزایش عناصر سرمایه اجتماعی، به‌ویژه شبکه‌ها و اعتماد میان افراد، با بهبود قدرت عملکردی و ارتقای سلامت افراد همراه است (Okoroafor et al. 2025: 1-11). چانگلین یانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۴)، به تبیین “The Impact Of Social Capital On Rural Residents' Income And Its Mechanism Analysis—Based On The Intermediary Effect Test Of Non-Agricultural Employment” پرداختند. این مطالعه با استفاده از آزمون اثر میانجی‌گری، نشان داده که سرمایه اجتماعی به‌عنوان شبکه‌های ارتباطی و اعتماد، نقش مهمی در دسترسی به فرصت‌های شغلی جدید و افزایش توان اقتصادی روستاییان دارد (Yang et al. 2024: 1-13).

ادبیات و مبانی نظری

سرمایه اجتماعی به‌دلیل برخورداری از ویژگی‌هایی چون آگاهی، اعتماد و همکاری متقابل و مشارکت اجتماعی می‌تواند در تسهیل روابط مبتنی بر احترام و در نهایت تشکیل و ساخت شهروندان فعال و قدرتمند نقش به‌سزایی داشته باشد. مفهوم سرمایه اجتماعی ابتدا توسط پی‌یر بوردیو^۳ مطرح شد و سرمایه اجتماعی را ماحصل منابع در دسترسی می‌داند که از طریق روابط شبکه‌های مستحکم نهادینه شده است؛ شبکه‌ای که هریک از اعضای از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار است (Tinkler, Tinkler, 2020: 47). سرمایه اجتماعی محصول نوعی سرمایه‌گذاری فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه است که به دنبال تثبیت یا باز تولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه‌مدت یا بلندمدت قابل استفاده است (Gultekin, 2019: 167). وی معتقد است، تشکیل و اثر بخشی سرمایه اجتماعی، تابع عضویت در یک گروه اجتماعی است که اعضای آن مرزهای گروه را از طریق مبادله اشیاء و نمادها، ایجاد کرده‌اند. درواقع فرد با عضویت در گروه، در مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادی شده میان افراد شریک می‌شود (Córdoba-Rentería, Trujillo-Losada, 2023: 122). باتوجه به اینکه فرایند جامعه‌پذیری هر فردی در سطوح متفاوت از محل زندگی و محیط اجتماعی و فرهنگی می‌گذرد و این امر در وضعیت سرمایه اجتماعی جامعه بسیار تأثیرگذار است سرمایه اجتماعی روستایی به‌عنوان عامل مهم در توسعه پایدار روستا نشینان نقش به‌سزایی برعهده دارد (Acun, 2020: 224). پژوهشگران توسعه معتقدند که روستائیان حداقل از ۳ نوع سرمایه برخوردارند که می‌توانند از آن‌ها برای رسیدن به اهداف توسعه روستایی و کشاورزی استفاده کنند: الف) سرمایه مالی که شامل پولی اس که از سوی خانواده آن‌ها برای پرداخت هزینه‌های نهاده‌های کشاورزی و غیره سرمایه‌گذاری می‌شود. ب) سرمایه انسانی که شامل توانایی و انگیزش انجام کار می‌شود. و ج) سرمایه اجتماعی که از طریق تعامل بین روستائیان در جریان فرایند یادگیری حاصل می‌شود. امروز توسعه سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهم از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفاء می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، از سجام بخش میان انسان‌ها، سازمان‌ها و انسان‌ها و سازمان‌ها با سازمان‌ها می‌باشد. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می‌شوند (سپهوند، نادری‌مه‌دی، ۱۴۰۰: ۳۴-۴۵). در حال حاضر، اهمیت سرمایه اجتماعی به‌منظور رسیدن به توسعه روستایی، موضوع روبه‌رشد بسیاری از مطالعات در سالیان اخیر است، شرط لازم برای پیشرفت هر جامعه‌ای به‌خصوص جوامع روستایی، گسترش انسجام اجتماعی، بسط مشارکت اجتماعی و از همه مهمتر، اعتماد متقابل (افراد و دولت)، است که این سازه‌ها از مؤلفه‌های اجتماعی هستند. سرمایه اجتماعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی توسعه پایدار، مجموعه‌ای از هنجارها، اعتماد، شبکه‌های اجتماعی و مشارکت‌های مدنی در یک جامعه تعریف می‌شود که با تسهیل همکاری و کنش جمعی، می‌تواند زمینه‌ساز پیشرفت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی گردد. در نواحی روستایی، سرمایه اجتماعی نقش حیاتی در ارتقای ظرفیت‌های محلی، هم‌افزایی منابع، بهبود حکمرانی محلی و افزایش مشارکت مردم در فرایندهای توسعه دارد. در استان کرمانشاه، که دارای تنوع قومی و فرهنگی است، سرمایه

^۱ Promise Izuchukwu Okoroafor

^۲ Changlin Yang

^۳ Pierre Felix Bourdieu

اجتماعی می‌تواند به‌عنوان اهرمی برای غلبه بر چالش‌های اقتصادی و اجتماعی و ایجاد تو سعه‌ای متوازن و پایدار در مناطق رو ستایی ایفای نقش کند (Shabbir, Batool, 2025: 4).

مواد و روش تحقیق

این تحقیق به‌لحاظ ماهیت داده از نوع کمی، به‌لحاظ هدف از نوع کاربردی و به‌لحاظ نحوه گردآوری داده از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل کل جمعیت (چهل و هفت هزار نفری)، روستانشینان استان کرمانشاه می‌باشد. جهت به‌دست آوردن حجم نمونه از روش کوکران استفاده گردید، که حجم نمونه برابر با ۴۰۰ نفر به‌دست آمد. جهت جبران و ارتقاء بهتر و کاهش داده‌های پرت حجم نمونه کمی بی‌شتر از فرمول در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش خو شه‌ای چندمرحله‌ای می‌با شد. برا ساس سرشماری سال ۱۳۹۵ شمسی، جمعیت استان کرمانشاه، ۱۹۵۲۴۳۴ نفر بوده است که تعداد ۱۴۶۸۶۱۵ نفر در مناطق شهری و ۴۷۸۴۴۴ در مناطق رو ستایی سکونت دارند. این استان دارای ۱۴ شهرستان، ۲۷ بخش، ۲۶ شهر و ۸۵ دهستان و ۳۱۷۲ روستا است. لازم به‌ذکر است که نحوه انتخاب نمونه‌ها در هر روستا به‌صورت تصادفی سیستماتیک بوده است برپایه (جدول ۱).

جدول ۱. جمعیت و نمونه روستاهای استان کرمانشاه برای پژوهش؛ مطالعه سرمایه اجتماعی- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

روستا	جمعیت	نمونه	روستا	جمعیت	نمونه	روستا	جمعیت	نمونه	روستا	جمعیت	نمونه
بنجله	۶۰۳	۱۲	باتمان	۴۴۵	۸	کمرزرد	۶۳۰	۱۴	کوچکینه	۲۸۷	۵
ژلان تیه کاکه	۱۱۳	۲	کاسرا	۴۶۳	۸	رحمان آباد	۱۷۶	۳	پشت تگ	۱۰۵	۲
خلیفه بایر	۷۷	۳	هزارخانی	۱۳۹	۲	چقاماران	۲۶۵	۵	کله‌پا	۹۵	۲
دارسر	۴۹	۳	بانی یاریاب	۱۰۹	۲	ده خداداد	۲۰۷	۴	سوخور رشید	۱۸۸	۳
وانی سر	۱۷۹	۳	ده الیاس	۲۶۵	۵	بابارستم	۱۰۴	۲	حوض سیدمراد	۸۲	۳
افریاتج	۶۶	۳	گرانمیر	۱۲۵	۲	بیوله	۴۳۰	۷	امامقلی	۶۸	۳
پشت کلان	۹۸	۲	بیوندعلیا	۱۹۰	۳	شلین	۲۲۹	۴	بانی میران	۱۵۱	۳
مله‌بید	۸۰	۳	گلوزی	۳۵۴	۶	خیل فاکتی کن	۹۰	۲	بلشت	۲۳۵	۴
قیطول	۱۴۶	۲	حسین آباد	۹۳	۲	چمن زارعلیا	۱۷۹	۳	بان یاران تیمور	۷۰	۳
همت آباد	۹۸	۲	قره ولی	۱۶۳	۳	علی یارانی	۲۲۷	۴	بکترعلیا	۱۲۹	۲
چشمه‌بیگی	۱۷۷	۳	عزیز آباد	۳۰۴	۵	علی آباد	۱۶۱	۳	پلنگ گرد	۵۸۳	۱۰
بانی بید	۳۷۶	۵	داربلوط	۱۴۸	۳	تومبانه	۲۷۸	۵	قلمه قاضی سفلی	۱۱۸	۲
سراب میله‌سر	۴۱۷	۵	سیدایاز	۴۱۳	۷	نیلک	۲۰۵	۴	امام حسن سفلی	۹۲	۲
بزگوره	۱۹۴	۳	انجیرک	۷۶۴	۱۳	کرکهرک	۳۹۵	۷	فرح‌خانی	۱۹۷	۴
چشمه میران	۲۳۵	۴	گراوه اسماعیل	۱۶۷	۳	اریت	۱۴۳	۳	بهرام آباد	۳۷۷	۵
حسن آباد	۹۵۵	۱۶	بانوره	۳۰۴۳	۵۲	باتمان	۴۳۸	۳	مزیدی	۱۸۴	۳
کانی شریف	۲۲۰	۴	پیرمرد	۵۴	۳	جانجان	۱۰۳	۲	سرجوب	۲۳۰	۴
کوهالی	۲۲۷	۴	ده موسی	۱۴۲	۴	تازه آباد مرکزی	۵۸	۳	یاطقی	۲۶۲	۴
میر حسین	۱۴۲	۲	نسمه	۵۶۸	۱۰	بلوان	۲۳۲	۴	چشمه‌درازه	۸۳	۳
کلاوه	۴۶۰	۸	دورپسان	۱۱۲	۳	میرزاآباد	۲۴۴	۴	تپه کیود سفلی	۱۱۲	۳
دارتوت	۵۷۱	۱۰	دوآب	۲۶۸	۸	تعداد روستا:	۸۵		حجم نمونه:	۴۰۰	

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و از آمار استنباطی شامل آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده، همبستگی و رگرسیون خطی استفاده شده است. نرم‌افزار مورد استفاده Spss 26 و SmartPls 3.0 می‌با شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش پرسش‌نامه محقق ساخته و وضعیت ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه تشکیل می‌دهد. که پرسش‌نامه فوق از متن پیشینه و براساس شاخص‌های نظریه‌های موجود و معتبر شناسایی شده، سپس طراحی و پس از بررسی از لحاظ روایی و پایایی بین گروه کمی تحقیق توزیع شده است. سرمایه اجتماعی شامل مؤلفه‌های: مدیریت دانش کشاورزی، اعتماد اجتماعی، انسجام و ارتباط اجتماعی، مشارکت اجتماعی و توسعه رو ستایی شامل مؤلفه‌های: پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری بهره‌وری محیطی می‌باشند. با استفاده از آزمون کایزر (KMO)، میزان روایی گویه‌های تبیین‌کننده سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار رو ستایی برابر با (۰/۹۴۴)، است و براساس نتایج آزمون اعتبار سازه‌ای، ضریب آلفای کرونباخ به‌دست اعتبار خورده آزمون‌های پرسش‌نامه ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه با استفاده از آلفای کرونباخ با میانگین ۰/۸۴ از اعتبار خوبی برخوردار بوده است. مؤلفه‌ها و شاخص‌های سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه شامل ۷ مؤلفه اصلی در ۲ بخش اصلی متغیرها بوده و عبارت‌انداز: بخش اول: سرمایه اجتماعی شامل

مؤلفه‌های: مدیریت‌دانش کشاورزی، اعتماد اجتماعی، انسجام و ارتباط اجتماعی، مشارکت اجتماعی و بخش دوم: توسعه روستایی شامل مؤلفه‌های: پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری بهره‌وری محیطی می‌باشند.

بحث و یافته‌های تحقیق

در تشریح یافته‌های توصیفی (توصیف متغیرها و بررسی نرمال بودن داده‌ها)، از بین ۴۰۰ نفر پاسخ‌دهنده، ۷۰ درصد آن‌ها ۲۸۰ نفر، مرد و ۱۲۰ نفر آن‌ها ۳۰ درصد، نیز زن می‌باشند. از آزمون آماری کولموگروف اسمیرنوف جهت تعیین وضعیت توزیع داده‌ها (نرمال بودن)، استفاده شد. نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف بیانگر این است که فرض توزیع نرمال متغیرها را نمی‌توان رد کرد ($P > 0/01$). سطح معنی‌داری به دست آمده برای تمامی متغیرها بیشتر از مقدار ۰/۰۱ است. در مجموع نتایج نشان از این دارد که توزیع متغیرهای اصلی، انحراف قابل توجهی از توزیع نرمال ندارد و می‌توان توزیع متغیرهای پژوهش را نرمال یا نزدیک به نرمال ارزیابی کرد و از آزمون‌های پارامتریک بهره برد برپایه (جدول ۲)، طوری که نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف بیانگر این است که فرض توزیع نرمال متغیرها را نمی‌توان رد کرد. سطح معنی‌داری به دست آمده برای تمامی متغیرها در حد قابل قبول قرار دارد.

جدول ۲. توصیف متغیرهای تحقیق و بررسی نرمال بودن داده از طریق آزمون کولموگروف اسمیرنوف- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

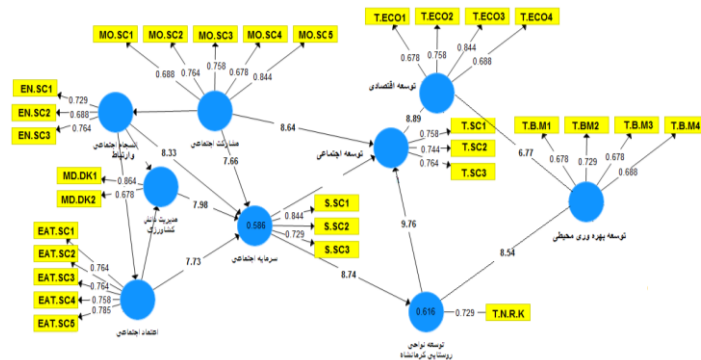
متغیر	شاخص	گویه	میانگین	انحراف استاندارد	آماره K-S	سطح معنی داری
سرمایه اجتماعی	مدیریت‌دانش کشاورزی	استفاده از ابزارها و فناوری‌های روز کشاورزی	۳/۴۳۲	۰/۱۱۷	۱/۲۹	۰/۰۴۸
		تدوین راهبرد مناسب مدیریت‌دانش و مهارت کشاورزی	۳/۲۶۸	۰/۰۸۲	۱/۳۱	۰/۰۶۵
		شناسایی نیازهای حال و آینده مدیریت‌دانش کشاورزی	۲/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۰۹	۰/۱۳۴
	اعتماد اجتماعی	اعتماد به همسایگان و کمک آنان	۳/۳۴	۰/۱۴۳	۱/۱۵	۰/۱۴۱
		اعتماد به کشاورزان همسایه	۳/۴۱۱	۰/۱۱۳	۱/۳۰	۰/۱۱۴
		اعتماد کشاورزان به نهادهای اجتماعی	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۷	۰/۰۸۱
		اعتماد کشاورزان به مراکز کشاورزی و تعاون روستایی	۲/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		میزان اعتماد کشاورزان به دهیاری و شورای روستا	۳/۳۴	۰/۱۴۳	۱/۲۹	۰/۰۷۲
		اعتماد به صاحبان زمین‌های همسایه	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۸	۰/۰۷۴
		میزان اعتماد به افراد خارج از محیط روستا	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۹	۰/۰۷۰
	انسجام و ارتباط اجتماعی	همدلی و احترام به ارزش‌ها	۳/۲۶۲	۰/۱۴۳	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		صمیمیت در بین اهالی روستا و کشاورزان	۳/۵۶۶	۰/۱۱۶	۱/۳۰	۰/۰۶۹
		کمک به هم در موقع مشکلات	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		ترویج فرهنگ پیشگیری از تنش با رویکرد کنش‌محور	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۷	۰/۰۷۹
		شنیدن نظرات همدیگر و مقید بودن به گردهمایی روستایی	۳/۲۶۶	۰/۱۴۳	۱/۲۹	۰/۰۷۲
		مهارت‌های ارتباطی با سایر کشاورزان	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۸	۰/۰۷۴
		مشارکت و همکاری در حل مشکلات روستا	۳/۳۴۹	۰/۱۴۳	۱/۲۹	۰/۰۷۰
توسعه پایدار روستایی	مشارکت اجتماعی	ارتقای شرکت در گردهمایی روستا	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		مشارکت در بهره‌گیری مصرف آب و آبیاری جدید	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۳۰	۰/۰۶۹
		مشورت با کارشناسان خدمات کشاورزی	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۳۲	۰/۰۶۲
		شرکت در تصمیم‌گیری‌های محلی	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۳۱	۰/۰۶۵
		کمک مالی و همکاری در حل مشکلات زمین	۳/۳۴۱	۰/۱۴۳	۱/۱۵	۰/۱۴۱
		مشارکت در حفظ محیط‌زیست روستا	۳/۵۱۷	۰/۱۱۹	۱/۲۰	۰/۱۴
		بازنگری افزایش درآمد و سود محصولات	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۷	۰/۰۸۱
	پایداری اقتصادی	عدالت اقتصادی در خرید تضمینی محصولات کشاورزی	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		دسترسی عادلانه به ماشین‌آلات کشاورزی	۳/۲۶۲	۰/۱۴۳	۱/۲۷	۰/۰۷۹
		اعطای تسهیلات و وام به کشاورزان	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۹	۰/۰۷۲
		اجرای صحیح بیم محصولات کشاورزی	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۸	۰/۰۷۴
		عرضه و تقاضای تولید محصولات کشاورزی	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۹	۰/۰۷۰
		کاهش فقر و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی	۳/۲۶۵	۰/۱۴۳	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		توزیع ارزان نهادهای کشاورزی	۳/۲۶۳	۰/۱۴۳	۱/۳۰	۰/۰۶۹
	پایداری اجتماعی	گسترش فعالیت‌های تعاونی کشاورزان	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		میزان رضایت از شغل کشاورزی	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۳۰	۰/۰۶۹
		علاقه نسل جوان به کشاورزی	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۳۲	۰/۰۶۲
		رقابت در بهره‌وری کشاورزی	۳/۳۶۱	۰/۱۴۳	۱/۳۱	۰/۰۶۵
		توزیع عادلانه بهره‌گیری از اطلاعات و مجلات ترویج کشاورزی	۳/۵۱۷	۰/۱۱۹	۱/۱۵	۰/۱۴۱
		رضایت از آینده شغل کشاورزی	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۳۰	۰/۱۱۴
		کاهش مصرف موادمخیمایی و کودهای مضر	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۷	۰/۰۸۱
		استفاده بهینه از آب و خاک و تغییر در تکنیک‌های آبیاری	۳/۲۶۲	۰/۱۴۳	۱/۲۶	۰/۰۸۴
		استفاده از کود حیوانی برای تقویت خاک	۳/۲۶۷	۰/۰۸۴	۱/۲۷	۰/۰۷۹
		استفاده از بذرهای اصلاح شده	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۹	۰/۰۷۲
		رعایت مراحل کاشت و برداشت و مبارزه با آفات	۳/۷۶۱	۰/۱۵۸	۱/۲۸	۰/۰۷۴
		محافظت از حریم رودخانه	۳/۲۶۵	۰/۱۴۳	۱/۲۹	۰/۰۷۰
		حفظ مراتع و بافت جنگل و کاشت درخت	۳/۲۶۳	۰/۱۴۳	۱/۲۶	۰/۰۸۴

به‌طور خاص، در بخش یافته‌های استنباطی برپایه (جدول ۳)، و (نمودار ۱ و ۲)، موردواکاوی قرار گرفت.

جدول ۳. آزمون KMO و بارتلت پرسش‌نامه نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی کرمانشاه- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

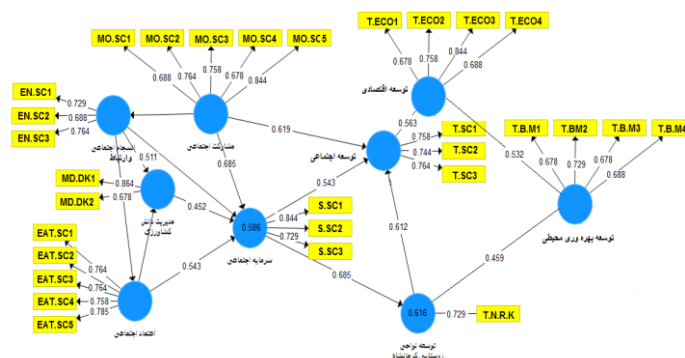
مقادیر	آزمون‌ها
(۰/۹۴۴)	مقادیر آزمون‌های کایزر-مایر-اولکین (KMO)
۴۵۶/۵۴۶	آزمون کروییت بارتلت (BTS)
۳۱	درجه آزادی
۰/۰۰۰۱	معنی‌داری

باتوجه به نتایج آزمون‌های مذکور، تحلیل عامل اکتشافی با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس روی پرسش‌نامه ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه انجام گردید. برای تعیین تعداد عوامل از ملاک ارزش‌های ویژه بالاتر از یک و نمودار اسکری استفاده شد. نتایج نشان داد که پرسش‌نامه ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه ۷ عامل دارد که در مجموع ۸۰/۷۳ درصد از واریانس نمرات کل مقیاس را تبیین می‌کند.

نمودار ۱. تحلیل عاملی مسیرها و مقادیر معناداری (t-value)، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی کرمانشاه- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

تحلیل عاملی ضرایب مسیر خورده آزمون‌های ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه در حالت معناداری مقادیر (t-value)، نشان می‌دهد. این مدل درواقع تمامی معادلات اندازه‌گیری (بارهای عاملی)، را با استفاده از آماره T آزمون می‌کند (یادآوری می‌شود که اگر مقدار قدرمطلق آماره T بزرگتر از ۱/۹۶ باشد، معنی‌دار است). بنابراین، می‌توان هم‌سویی گویه‌های پرسش‌نامه برای اندازه‌گیری مفاهیم را در این مرحله معتبر نشان داد. درواقع نتایج نشان می‌دهد آنچه محقق توسط گویه‌های پرسش‌نامه قصد سنجش آن‌ها را داشته است، توسط این ابزار محقق شده است. از سوی دیگر برای بررسی روایی سازه گرایش سنج ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه برای زنان و مردان هم‌بستگی بین زیرمقیاس‌ها باهم و نمره کل محاسبه شد. همان‌طور که در (نمودار ۲)، ملاحظه می‌شود، مقادیر t تمامی مسیرهای بین متغیرها بالاتر از ۱/۹۶ قرار دارد و لذا می‌توان گفت که متغیرها با یکدیگر درارتباط هستند و توانایی پیش‌بینی متغیرهای وابسته از طریق متغیرهای مستقل وجود دارد.

نمودار ۲. مدل برازش‌شده مسیر هفت‌عاملی (ضرایب استاندارد)، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی کرمانشاه- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

مدل اندازه‌گیری عوامل مؤثر بر ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه براساس ضرایب اهداف و متغیرهای سرمایه اجتماعی شامل مؤلفه‌های: مدیریت دانش کشاورزی، اعتماد اجتماعی، انسجام و ارتباط اجتماعی، مشارکت اجتماعی و توسعه روستایی شامل مؤلفه‌های: پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری بهره‌وری محیطی می‌باشد.

در بررسی شاخص‌های برآزش پژوهش اولین آزمون بررسی پایایی مدل آزمون آلفای کرونباخ می‌باشد. که نتایج آن ارائه شده است. این آزمون هم‌بستگی درونی گویه‌های پرسش‌نامه یک متغیر (خارج‌ازمدل)، را بررسی می‌کند. برپایه (جدول ۴)، که نتایج آزمون پایایی ترکیبی، اشتراکی، آلفای کرونباخ و میانگین واریانس اشتراکی گزارش شده است و نشان از تأیید این شاخص‌ها می‌باشد.

جدول ۴. پایایی ترکیبی، اشتراکی و آلفای کرونباخ ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه- (مأخذ: یافته‌های پژوهشی، ۱۴۰۴)

متغیرها	پایایی ترکیبی	پایایی اشتراکی	آلفای کرونباخ	AVE	نتیجه
استفاده از ابزارها و فناوری‌های روز کشاورزی	۰/۹۲۴۶۹	۰/۸۳۲۱۴	۰/۹۷۶۵۴	۰/۷۸۳۳۳	تأیید شد
تدوین راهبرد مناسب مدیریت‌دانش و مهارت کشاورزی	۰/۹۱۴۶۹	۰/۸۴۴۸۹	۰/۹۴۷۶۸۵	۰/۷۳۶۸۸	تأیید شد
شناسایی نیازهای حال و آینده مدیریت‌دانش کشاورزی	۰/۹۱۴۵۳	۰/۸۲۴۸۹	۰/۹۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۳	تأیید شد
اعتماد به همسایگان و کمک آنان	۰/۹۲۸۹۲	۰/۷۳۲۷۸	۰/۹۳۷۶۴۳	۰/۷۸۷۶۳	تأیید شد
اعتماد به کشاورزان همسایه	۰/۹۲۴۵۲	۰/۸۳۳۳۳	۰/۹۳۶۶۷۵	۰/۷۳۴۸۸	تأیید شد
اعتماد کشاورزان به نهادهای اجتماعی	۰/۸۳۴۸۵	۰/۸۳۴۹۸	۰/۹۷۱۱۸۹	۰/۷۳۲۱۱	تأیید شد
اعتماد کشاورزان به مراکز کشاورزی و تعاون روستایی	۰/۷۱۴۴۳	۰/۸۴۴۵۶	۰/۹۳۷۶۴۳	۰/۷۳۴۹۷	تأیید شد
میزان اعتماد کشاورزان به دهیاری و شورای روستا	۰/۹۱۷۶۵	۰/۸۳۴۸۹	۰/۹۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۳	تأیید شد
اعتماد به صاحبان زمین‌های همسایه	۰/۷۱۴۷۷	۰/۸۴۸۴۴	۰/۷۴۷۶۷۷	۰/۷۳۴۸۸	تأیید شد
به افراد میزان اعتماد خارج از محیط روستا	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۳۶۵۴	۰/۷۳۴۵۸	تأیید شد
همدلی و احترام به ارزش‌ها	۰/۷۱۴۲۲	۰/۸۴۵۵۶	۰/۷۳۷۶۸۶	۰/۷۳۴۵۱	تأیید شد
صمیمیت درین اهالی روستا و کشاورزان	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۷۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۶	تأیید شد
کمک به هم در موقع مشکلات	۰/۷۲۸۹۲	۰/۷۳۲۷۸	۰/۷۳۷۶۵۴	۰/۷۳۴۵۷	تأیید شد
ترویج فرهنگ پیشگیری از تنش با رویکرد کدخدا منشی	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۷۷۶۳۲	۰/۷۳۶۷۸	تأیید شد
شنیدن نظرات همدیگر و مقیدبودن به گردهمایی روستایی	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد
شنیدن نظرات همدیگر و مقیدبودن به گردهمایی روستایی	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۴۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۸۷۱	تأیید شد
مهارت‌های ارتباطی با سایر کشاورزان	۰/۹۲۸۹۲	۰/۷۳۲۷۸	۰/۹۳۷۶۵۴	۰/۷۸۷۶۳	تأیید شد
مشارکت و همیاری در حل مشکلات روستا	۰/۹۲۴۵۲	۰/۸۳۳۳۳	۰/۹۳۶۶۷۵	۰/۷۳۴۸۸	تأیید شد
ارتقای شرکت در گردهمایی روستا	۰/۸۳۴۸۵	۰/۸۳۴۹۸	۰/۹۷۱۱۸۹	۰/۷۳۲۱۱	تأیید شد
مشارکت در بهره‌گیری مصرف آب و آبیاری جدید	۰/۷۱۴۴۳	۰/۸۴۴۵۶	۰/۹۳۷۶۴۳	۰/۷۳۴۹۷	تأیید شد
مشورت با کارشناسان خدمات کشاورزی	۰/۹۱۷۶۵	۰/۸۳۴۸۹	۰/۹۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۴	تأیید شد
شرکت در تصمیم‌گیری‌های محلی	۰/۸۶۷۸۹	۰/۷۳۲۱۴	۰/۷۷۷۵۴۶	۰/۷۳۴۹۹	تأیید شد
کمک مالی و همکاری در حل مشکلات زمین	۰/۷۱۴۷۷	۰/۸۴۸۴۴	۰/۷۴۷۶۷۷	۰/۷۳۴۸۸	تأیید شد
مشارکت در حفظ محیط‌زیست روستا	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۳۶۵۴	۰/۷۳۴۵۸	تأیید شد
بازنگری افزایش درآمد و سود محصولات	۰/۷۱۴۲۲	۰/۸۴۵۵۶	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۴۵۱	تأیید شد
عدالت اقتصادی در خرید تضمینی محصولات کشاورزی	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۷۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۶	تأیید شد
دسترسی عادلانه به ماشین آلات کشاورزی	۰/۷۲۸۹۲	۰/۷۳۲۷۸	۰/۷۳۷۶۵۴	۰/۷۳۴۵۷	تأیید شد
اعطای تسهیلات و وام به کشاورزان	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۷۷۶۳۲	۰/۷۳۶۷۸	تأیید شد
اجرای صحیح بیمه محصولات کشاورزی	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد
عرضه و تقاضای تولید محصولات کشاورزی	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۴۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۸۷۱	تأیید شد
کاهش فقر و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۷۷۶۳۲	۰/۷۳۶۷۸	تأیید شد
توزیع ارزان نهاده‌های کشاورزی	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد
گسترش فعالیت‌های تعاونی کشاورزان	۰/۹۱۷۶۵	۰/۸۳۴۸۹	۰/۹۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۹۷	تأیید شد
میزان رضایت از شغل کشاورزی	۰/۸۶۷۸۹	۰/۷۳۲۱۴	۰/۷۷۷۵۴۶	۰/۷۳۴۵۴	تأیید شد
علاقه نسل جوان به کشاورزی	۰/۷۱۴۷۷	۰/۸۴۸۴۴	۰/۷۴۷۶۷۷	۰/۷۳۴۸۸	تأیید شد
رقابت در بهره‌وری کشاورزی	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۳۶۵۴	۰/۷۳۴۵۸	تأیید شد
توزیع عادلانه بهره‌گیری از اطلاعات و مجلات ترویج کشاورزی	۰/۷۱۴۲۲	۰/۸۴۵۵۶	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۴۵۱	تأیید شد
رضایت از آیین شغل کشاورزی	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۷۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۴۵۶	تأیید شد
کاهش مصرف موادشیمیایی و کودهای مضر	۰/۷۲۸۹۲	۰/۷۳۲۷۸	۰/۷۳۷۶۵۴	۰/۷۳۴۵۷	تأیید شد
استفاده بهینه از آب و خاک و تغییر در تکنیک‌های آبیاری	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۷۷۶۳۲	۰/۷۳۶۷۸	تأیید شد
استفاده از کود حیوانی برای تقویت خاک	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد
استفاده از بذرهای اصلاح شده	۰/۷۱۴۵۳	۰/۸۳۴۸۹	۰/۷۵۵۶۷۸	۰/۷۳۸۷۱	تأیید شد
رعایت مراحل کاشت و برداشت و مبارزه با آفات	۰/۷۳۴۵۲	۰/۸۳۲۱۴	۰/۷۷۷۶۳۲	۰/۷۳۶۷۸	تأیید شد
محافظت از حریم رودخانه	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد
حفظ مراتع و بافت جنگل و کاشت درخت	۰/۸۱۴۲۲	۰/۸۵۵۴۳	۰/۷۴۷۶۸۶	۰/۷۳۸۷۶	تأیید شد

در آزمون آلفای کرونباخ نشان داده‌شد متغیرها و مؤلفه‌های ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه دارای میزان آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ می‌باشد و این بیانگر پایابودن مدل است. از آنجا که میزان پایایی اشتراکی تمام متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰/۵ می‌باشد می‌توان گفت متغیرها دارای پایایی اشتراکی است. در نتیجه می‌توان گفت هر (گویه)، سؤال به تنهایی و فارغ از سایر گویه‌ها (سؤالات)، دارای قدرت تعمیم‌پذیری است.

پایایی ترکیبی هم‌بستگی درونی گویه‌ها یک متغیر (داخل مدل)، یعنی ضرایب مسیر، خطاها و بارهای عاملی را نشان می‌دهد این ضریب رابطه متغیرها را نشان می‌دهد. از جمله شروط تأیید روایی بالاتر از ۰/۵ بودن AVE می‌باشد و شرط دیگر بالاتر بودن روایی ترکیبی نسبت به میانگین واریانس استخراجی است. نتایج جداول نشان می‌دهد هر دو شرط برقرار است.

بر اساس نتایج ملاحظه می شود که شاخص واری اعتبار اشتراک متغیرها برای تمام سازه های ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه دارای رابطه مثبت با مؤلفه های تشکیل دهنده ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه می باشد، لذا مدل تدوین شده از کفایت مناسبی برخوردار است. در نهایت پس از تأیید کفایت، آثار غیرمستقیم و آثار کل ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه پرداخته شده است برپایه (جدول ۵).

جدول ۵. شاخص های برازش، پایایی، روایی و ضرایب تعیین مدل نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی کرمانشاه- (مأخذ: یافته های پژوهشی، ۱۴۰۴)

متغیر	آلفای کرونباخ	روایی همگرا (AVE)	مقدار R2	CR	SRMR	وضعیت متغیر
مدیریت دانش کشاورزی	۰/۹۰	۰/۸۱۰	۰/۴۵۱	۰/۷۸۳۲۱	۰/۰۱۱	قابل قبول
اعتماد اجتماعی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۴۳	۰/۹۵۷۲۲	۰/۰۳۴	قابل قبول
انسجام و ارتباط اجتماعی	۰/۹۰	۰/۷۱۶	۰/۵۱۱	۰/۹۱۳۳۳	۰/۰۲۵	قابل قبول
مشارکت اجتماعی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۶۸۵	۰/۹۵۸۷۸	۰/۰۸۴	قابل قبول
پایداری اقتصادی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۵۶۳	۰/۹۳۷۷۹	۰/۰۱۹	قابل قبول
پایداری اجتماعی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۶۱۹	۰/۹۵۸۷۸	۰/۰۶۴	قابل قبول
پایداری بهره وری محیطی	۰/۹۱	۰/۸۱۲	۰/۴۵۹	۰/۸۳۷۷۹	۰/۰۱۹	قابل قبول

همانگونه که در جدول مشاهده می شود، مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها دارای مقادیر قابل قبول بیشتر از ۰/۷ می باشد و شاخص SRMR کمتر از ۰/۰۸ است. همچنین مقدار روایی همگرا نیز برای همه متغیرها بزرگتر از ۰/۵ است؛ بنابراین پایایی مدل از وضعیت مطلوبی برخوردار است. ضریب تعیین R2، معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل سازی معادلات ساختاری به کار می رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برونزا بر یک متغیر درونزا می گذارد. مجموع نتایج فوق نشان می دهد که مدل فوق از استحکام خوبی برای سنجش الگوی ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه برخوردار بوده و از برازش خوبی برخوردار می باشد. در نتیجه مدل ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی استان کرمانشاه دارای برازش است.

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

نتایج نشان داد که، بین سرمایه اجتماعی و توسعه نواحی روستایی (کشاورزی پایدار)، با سطح معنی داری (۰/۰۰۰)، همبستگی معنی دار مثبت وجود دارد و توسعه روستایی از مؤلفه های سرمایه اجتماعی تأثیر می پذیرد. در حال حاضر، اهمیت مشارکت اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی به منظور رسیدن به توسعه روستایی، موضوع روبه رشد بسیاری از مطالعات در سالیان اخیر است، شرط لازم برای پیشرفت هر جامعه ای به خصوص جوامع روستایی، گسترش بسط مشارکت اجتماعی و از همه مهمتر، اعتماد متقابل (افراد و دولت)، است که این سازه ها از مؤلفه های اجتماعی هستند. معمولاً زمانی که از مشکلات اقتصادی سخن به میان می آید، اغلب کمبود سرمایه فیزیکی که از زمان مشکلات اقتصادی سخن به میان می آید اغلب سرمایه فیزیکی (مادی)، به عنوان یکی از بزرگترین معضلات نام برده می شود و از مشارکت اجتماعی هیچ سخنی به میان نمی آید. این در حالی است که نیاز به مشارکت اجتماعی در شرایط «رکود و تورمی»، که نیاز به «اعتماد سازی»، است بیش از هر سرمایه دیگری احساس می شود و می تواند بسیاری از معماهای لاینحل اجتماعی را از سر راه حرکات توسعه ای جامعه بردارد. نتایج بخش دیگری از پژوهش نشان داد که شاخص انسجام و ارتباط اجتماعی با ضریب بتای (۰/۵۴۲)، در مرتبه دوم تأثیر را بر متغیر وابسته قرار دارد و ۰/۵۲ از واریانس توسعه نواحی کشاورزی کرمانشاه را تبیین می نماید. در تبیین این نتایج می توان گفت که، انسجام اجتماعی به وضعیتی اطلاق می شود که در آن، اجزای تشکیل دهنده جامعه، به گونه ای به یکدیگر وصل می شوند که یک کل معنادار و مؤثر را به وجود می آورند. به عبارتی، انسجام اجتماعی نوعی از ترتیبات اجتماعی است که تضمین می کند افراد، گروه ها و طبقات مختلف اجتماعی، به اشتراک ذهنی (مدل ذهنی مشترک)، برسند، به قوانین و قواعد آن تن دهند، از امکانات آن استفاده کنند و در مقابل توانایی های خویش را بر اساس هوش ها و توانمندی های چندگانه باز شناسی و پرورش داده و در جامعه مشارکت فراگیر و مؤثر داشته باشند، که به نوبه خود توسعه ظرفیت ها و توانایی های جامعه را به بار می آورد. در چنین فضایی زمینه های مساعد برای پذیرش اندیشه های نو و به کارگیری و آزمون آن ها، پذیرش تفکر علمی، توجه بیشتر به برنامه ریزی و سیاست گذاری حول محور بهره وری و کارایی فراهم می شود. تمام معیارهای مذکور همراهی مثبت با رشد و توسعه اقتصادی دارند. به طور کلی می توان ادعان داشت اعتماد اجتماعی بر سرمایه اجتماعی، مدیریت دانش کشاورزی تأثیر مثبت و معنی داری

دارد و باعث اعتماد اجتماعی باعث ارتقای مدیریت دانش و سرمایه اجتماعی می‌شود. همچنین انسجام اجتماعی بر مدیریت دانش کشاورزی و سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و باعث افزایش آن‌ها می‌شود. مشارکت اجتماعی نیز بر سرمایه اجتماعی و توسعه اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و باعث افزایش آن‌ها می‌شود. توسعه اجتماعی نیز باعث افزایش توسعه اقتصادی می‌شود و بر آن تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. توسعه نواحی روستایی باعث افزایش توسعه اجتماعی و توسعه بهره‌وری محیطی می‌شود و توسعه بهره‌وری محیطی نیز باعث افزایش توسعه اقتصادی جامعه خواهد شد.

منابع

- امیری، سجاد. گرکانی، سیدامیرحسین، زینتی فخرآباد، حسین. قربانی، معصومه. (۱۴۰۳). *ارزیابی و تبیین ابعاد سرمایه اجتماعی مؤثر در فرایند توسعه نواحی روستایی (مورد مطالعه: دهستان دشت ارزنه، شهرستان باخرز)*. فصلنامه علمی پژوهشی-روستا و توسعه پایدار فضا، دوره ۵، شماره ۱، ۹۸-۱۱۲.
- سپهوند، فاطمه. نادری مهدی، کریم. (۱۴۰۰). *راهکارهای توسعه مناطق روستایی در شهرستان نهاوند باتأکید بر متنوع سازی اقتصاد*. فصلنامه علمی پژوهشی-روستا و توسعه، دوره ۲، شماره ۴، ۳۴-۴۵.
- مومنی، احمد. نوروزی شیخ‌لر، زهرا. (۱۴۰۱). *تبیین رابطه سرمایه اجتماعی بر رفاه اجتماعی، مورد: (روستاهای بخش مهر دشت شهرستان نجف آباد)*. فصلنامه علمی پژوهشی-جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۵، شماره ۳، ۱۴۳-۱۲۱.
- Acun, İsmail. (2020). *University Students' Social Capital, Social Media Usage And Democratic Citizenship Behaviours*. International Journal Of Progressive Education, 16(1): 223-236.
- Córdoba-Rentería, Libardo. Trujillo-Losada, Milton Fernando. (2023). *Symbolic Capital And Social Space: Representations Of Identity About Skin, Speaking And Acting In Buenaventura*. Journal Of Educación y Humanismo, 25(45): 122-160.
- Gültekin, Okan. (2019). *Social Capital's Effect On Physical Education And Teachers' Job Satisfaction*. Journal Of education And learning, 8(1): 164-171.
- Herdiansyah, H. (2023). *Smart City Based On Community Empowerment, Social Capital, And Public Trust In Urban Areas*. Global Journal Of Environmental Science & Management (GJESM), 9(1): 122-140.
- Okoroafor, Promise Izuchukwu. Akinyemi, Joshua Odunayo. Salawu, Mobolaji Modinat. Ibitola Fawole, Olufunmilayo. (2025). *Social Capital, Functional Health Status And Quality Of Life Among Adults In Rural Southwest Nigeria*. Journal Of BMC Public Health, 25, 1-11.
- Shabbir, Muhammad Salman. Batool, Fatima. (2025). *Social Entrepreneurship For Community Development: The Role Of Social Capital In Establishing Sustainable Enterprises*. Journal Of Social Entrepreneurship, 1-26.
- Tinkler, Alan. Tinkler, Barri. (2020). *Building Social Capital Through Community-Based Service-Learning In Teacher Education*. Journal Of Community Engagement And Higher Education, 12(2): 44-58.
- Velenturf, Anne. Purnell, Phil. (2021). *Principles For A Sustainable Circular Economy*. Journal Of Sustainable Production And Consumption, 27, 1437-1457.
- Yang, Changlin. Zhou, Dingjie. Zou, Miaoling. Yang, Xianliang. Lai, Qifu. Liu, Feixiang. (2024). *The Impact Of Social Capital On Rural Residents' Income And Its Mechanism Analysis—Based On The Intermediary Effect Test Of Non-Agricultural Employment*. Journal Of Heliyon, 10(4): 1-13.
- Yu, Yang. Appiah, Desmond. Zulu, Bernard. Adu-Poku, Kofi Asamoah. (2024). *Integrating Rural Development, Education, And Management: Challenges And Strategies*. Journal Of Sustainability, 16(15): 1-22.